

PRZYBYĆ (188) *vb pf*

W formach *praet i con* -był(-) (71), -beł (3); -beł(-) *PaprUp* (2); -był- : -beł- *RejKup* (3:1).

inf przybyć (40) [w tym zapis: przybydź, przybydz (9)]. ◇ *fut* 1 sg przybędę (3). ◇ 2 sg przybędziesz (1). ◇ 3 sg przybędzie (41). ◇ 3 pl przybędą (2). ◇ *praet* 1 sg m -m przybył (1). ◇ 2 sg m -ś przybył (1). ◇ 3 sg m przybył (16). *f* przybyła (2). *n* przybyło (30), przybeło (1). ◇ 1 pl m pers przybyliśmy (2). ◇ 3 pl m pers przybyli (9). *subst* przybyły (1). ◇ *plusq* 3 sg m przybył był (1) *OrzJan*, był przybył (1) *SiebRozmysł*. ◇ *imp* 2 sg przybądź (7). ◇ 3 sg niech przybędzie (2). ◇ 3 pl niech przybędą (1). ◇ *con* 2 sg m byś przybył (1). ◇ 3 sg m by przybył (2), by przybeł (1). *f* by przybyła (1). *n* przybyłoby, by przybyło (14), bodąjże przybyło (1), by przybeło (1). ◇ 3 pl m pers by przybyli (3). ◇ *con praet* 3 pl m an by były przybyły [cum N pl: sępy i orły] (1). ◇ *part praet act* przybywszy (1).

Sł stp brak, *Cn s.v. przybijam do brzegu; przychodzę do kogo*, *Linde XVII – XVIII w.*

1. Znaleźć się gdzieś, pokonawszy jakąś drogę (*idąc, jadąc, też lecąc*); *devenire, venire Vulg, Cn; advenire Mącz, Cn; adire Modrz, Cn; intendere Vulg; adventare, advolare, aggredi, obire, perlabi, permanare, pervenire Cn* (102) : *GórnDworz C2v; StryjKron 702; ZawJeft 9*; na lato gdyby nieprzyjaciel przybył aby zynność miastu dostateczna bydz mogła. *ActReg 9*; A nátychmiałt z onym ániołem przybyło wiele załtępów niebieńskich *WujNT Luc 2/13*; ábym chociaź przybywńczy/ y oglądawńczy was/ chociaź w niebytności fłyłzał o was iż łtoićie w iednym duchu *WujNT Philipp 1/27, Luc 5/7, Ioann 19/39*, s. 492 *marg; WitosłLut A4v*; pátrź żeby łkorá twárda porzezána Wołowa nie doięłác aż do kości, ieśli Ná ten czás nie przybędziefz gdy łię pan o tobie Będzie pytał *CiekPotr 76*.

przybyć do kogo (12): *StryjKron 787; ActReg 53; PRzybądź/ wńelkiéy muzyki cny miłtrzu/ Apollo Do téy gromády z Lyrą OstrEpit A2*; ábowiem łpodziewam łię przybyć do was [*spero enim me futurum apud vos*]/ y mowić z wámi *WujNT 2.Ioann 12, Rom 1/10, 13, Philipp 1/26*; Wńzák do łłubu Káplaná/ znajdziem gotowego/ Tylko by do nas przybył/ połlimy po niego *PaxLiz E3v*. *Cf* »przybyć osobą swą«, »rychło przybyć«.

przybyć do czego [= w jakim celu] (2): A iżz ná on czás do iego połługi przybyć nie będziem mogli/ zołtawmy Mirrhę ná pogrzeb iego *SkarŻyw 27*. *Cf* »rychło przybyć«.

przybyć komu (3): *PaprUp L4*; Ten [*feniks*] łam ieden dni trawiac częłto [...] wiátr łiecez piory. Byłtne łwe oczy miecąc ná różłczne łtrony/ Skądby mu mogł towarzýłz przybyć vlubiony. *WitosłLut A3v*. *Cf* »w czas przybyć«.

przybyć ku komu (1): Powiędź nam/ iákim łtribem rzeczy łye toczyły Niźli oboie woýłká ku łobie przybyły? *ZawJeft 12*.

przybyć na co [= w jakim celu] (3): łktoremi [*Bornomisa z hajdukami*] beł miał przibic na Seim na winłtzenie [!] náłze *PaprUp L2v*; Tomáłz/ iż był nieprzybył/ ná ten pogrzeb łwięty/ Przeto wielką żálołściá był z tego vięty. *SiebRozmysł K4, K4*.

przybyć z czym (1): Ty go [*Boga*] teze będziefz chwalić z vmyłłu łtałego/ Bo z dáry y corá Tyrłka przybędzye do tego *LubPs M3*.

przybyć skąd (5): [*Paweł*] Z Troády przez morze do Miletu przybył *WujNT 514, Matth 2/1; SarnStat 45; WitosłLut A3v*; Potym z zagorza ielzcze więcey ich [*Pigmejów*] przybyło *KmitaSpit C2v*.

przybyć dokąd (8): *Leop Act* 27/26; Turcy [...] niedopuszczą do taboru [żywności] nikąd wieść/ ani Ludziom przybyć *BielSpr* 65v; *ActReg* 57; *WujNT Matth* 2/1, *Ioann* 6/25, *Act* 27/5, 28/13, s. 514.

Ze zdaniem celowym [w tym: z zapowiednikiem: dla tego (1); *aby*] (3): Ale y nieźczęśliwi Troianie przybyli/ Aby świętęy królewny śmierć łzami omyli. *GórnTroas* 72; *OrzJan* 12; Potym Nikodem z lozmem/ ná ten czas przybyli/ Aby cię [Marię] w onym łmętku twoim poćiefzyli. *SiebRozmyśl* Iv.

Zwroty: »[komu] w czas przybyć« (1): Optime mihi in tempore advenit, Práwie mi wczás przibył/ práwie mi wczás przifzedł. *Mącz* 266d.

»przybyć osobą swą [do kogo]« (1): iżem ná ten czas nie mogł przybydź ořobą řwą do W.M. dla wielkich á gwałtownych řpraw *WerKaz* 276.

»rychło, prędko przybyć« [w tym: do kogo (3), do czego [= w jakim celu] (1)] = *venire cito Vulg* (3:1): To tobie piřzę [Tymoteusza] [...] řpodźiewáiąc řię że rychło do ćiebie przybęde. *WujNT* 1.Tim 3/14, *Philipp* 2/24, 2.Tim 4/9; ięliby řie zábićie řtáło dáleko od przyacióř zábitęgo/ żeby ták prędko do wczynięnia reláciiey przybydź nie mogli *SarnStat* 612.

Szereg: »przybyć albo stanąć« (1): A tym którzy dobrowolnie nie mogą przybydź [do sądu] álbo řtánąć: [...] Dáią mu téz Dilátią *SarnStat* 1287.

a. *O Bogu i świętych: interweniować w sposób cudowny w losy ludzkie, zwykle: przyjść z pomocą* (17) : A ty Pánno przybądź/ y proř Syná Bogá/ By mnie przemoc nie mogł/ žal/ bol/ pláčź/ y trwogá. *GrabowSet* S; Polacy w koło w Węgrzéch Turká otoczyli/ w ten czas dopięro przybydź mógl řam Pan Bóg *OrzJan* 107.

przybyć komu (8): Przybędzie nam Pan Bóg/ pánowie: tym ieno řercem bierzćie zbroię ná řię *OrzJan* 33. *Cf* »przybyć na pomoc«, »przybyć na ratunek«.

Zwroty: »przybyć na pomoc, ku wspomózeniu (a. ku pomocy), z wspomózeniem« [w tym: komu (6)] = *intendere in adiutorium Vulg* [szyk zmienny] (3:3:1): Ale ty miły Pánye s wřpomożenyem twoim/ Ráčź przybyć řłużce twemu *LubPs* F2; BÓże kwřpomożeniu memu rácz řam řářkáwie przybyć/ á ná rátnk mnie moy Pánie co narychley pořpyeřzyć *LubPs* Q2, I2v, K4; Nieopuszczay że mnie Pánie Boże moy: [...] Przybądź mi ná pomoc/ Pánie Boże zbáwieniá mego. *Leop Ps* 37/23; *KochPs* 121; *OrzJan* 101.

»przybyć na ratun(e)k, ratunkiem« [w tym: komu, czemu (2)] (3:2): *BibRadz* II 7b marg; wřlyřz mię chutnie. Przybądź duřzy ná ratunk *KochPs* 100; Kiedykolwiek wołam řćisniony řrářunkiem/ Przybądź/ prořzę/ pánie: przybądź řwym rátnkiem. *KochPs* 151; *GosřCast* 19.

W przen (1) : žal mię ćifnie wřzędźie/ Ręká twa řwiętosłáwna pánie/ niech przybędzie Ná rátnek móy. *GosřCast* 19.

b. *Przyjść, zjawić się, powiększając liczbę kogoř* (55) :

Przen [do czego = do kogo] (3) : A Gdy iuź ty trzy pánienki [...] Wiáre Nádzieię á Lářkę pořtánowifř [...] / to iuź pewnie wiedz iź iuź będzie co dáley to więcey przybywáło tych dzieweczek ná pořługę iey. Bo wnet do Wiáry przybędzie Poboźnořć/ Stałořć/ Poćciwořć/ Cnotá. *RejZwierc* 127v, 127v [2 r.].

a. *Przyłączyć się do kogoř, udzielając wsparcia, przyjść z pomocą (często militarną)* (52) : Syem ná then czás w Spirze [...] Cefarz miał/ gdzie [...] o pomoc żádał. [...] Nářzych Polakow naiemnych [...] przybyło puřtorá tyřiącá *BielKron* 306, 307; Y řkinęřli ná towárzyřze co byli w drugiey łóđzi/

aby przybyli á rátowáli ie [tj. pomogli wyciągnąć sieć z rybami]. Y przybyli/ y nápełnili obie łodzi
WujNT Luc 5/7.

przybyć do kogo (7): Ná Budzyniu był przełożon [...] Balin Epirotá/ przybył do niego Vlaman [...]/
bo rofkazał Soliman aby [...] pilniey ftrzegli Budzyniá *BielKron* 314v, 417v; Potym Krol Kázimirz
[...] wypráwił przeciw im [*Tatarom*] [...] Syná swoiego z przebránym Rycerftwem koronnym/ do
ktorych też Litewfka/ Ruřka/ y Podolřka Sláchtá przybyłá *StryjKron* 662; Wízákże kiedy Papieź y
Cesarz [...] ná gránicy Tureckiey będą z wořfkámi/ tedy też Krol z Polaki y z Litwą do nich może
przybyć. *StryjKron* 722, 457, 717. Cf »na pomoc przybyć«.

przybyć komu (16): Pirus Aiáxa iáko powinowátego wzywał k łobie ná pomoc. Troiánom też przybył
Euryfilus krol Miřyey *BielKron* 59, 406; Bo łie więc czáfem chłubimy mocámi á łpráwámi łwemi
powiádájąc iż tyle łłużebnych mamy/ tyle drabow/ [...] tyle im kozakow połtronnych przybyć będzie
mogłó *RejZwierc* 262v; *KochEpit* A3v; *ActReg* 27 [2r.], 28; *GosłCast* 54. Cf »na pomoc przybyć«,
»na ratunek przybyć«, »przybyć w towarzystwo«.

przybyć ku komu (2): Máchometh [...] połtał o pomoc/ przyćiągnęło kniemu [...] ludu niemáło
zwáłzczá gornego/ Haydukow/ [...] ku łánczárom/ ktorzy dobrze łtrzelbę ręczná vmieię przybyłó.
BielKron 309, 307.

przybyć z kim (4): *BielKron* 472; *ModrzBaz* 84; [*wojska cara*] wnet ná rátunk łwoim Tátárom
przybyli/ Z wálnym wořfkiem Hordinřkim *StryjKron* 732, 722.

przybyć z czym (1): wiec yci [*żołnierze*] złpizá mogá mu [*królowi*] łatwie przybydź *ActReg* 27.

przybyć skąd (2): *SarnStat* 134; By były Sępy z Báby/ Orły z Hoł przybyły/ Tedy były żorawie
ich nie zwyćiężyły. *KmitaSpit* C6v.

Zwroty: »[komu] w (prawy) czas przybyć« (2): *Suppetias tempore adveni modo*, Práwiem mu w
práwy czás ku pomocy przybył. *Mącz* 296b; *StryjKron* 722.

»na pomoc, ku pomocy, z pomocą przybyć« [*w tym: komu* (3), *do kogo* (1)] = *suppetias advenire*
Mącz [*szyk zmienny*] (4:3:1): *Sperant praesidio esse futurum*, Nádziewáýą łie go ná pomoc przibyć.
Mącz 429a, 296b; Bo kiedy ten [tj. *Tesarowski*] przybędzye ku pomocy komu/ Miewa drugi to mi
wierz dořyc z nim gomonu *PaprPan* L3v; *StryjKron* 672; ze ato [*Pan Baltazar*] wniebesieczny czas
RP. zdobrá pomocą dowas przybył Zolnierza armował *ActReg* 23; *OrzJan* 76; *GrabPospR* M4v; Był
tedy Krol iuź łmielřzy [*w walce*]/ odpowiađał łmiáło/ Widząc/ że mu ná pomoc ludu przybyć miałó.
KmitaSpit C3v.

»na ratunek przybyć; ratunek przybędzie« [*w tym: komu* (4)] = *auxiliari PolAnt* [*szyk zmienny*]
(5;1): *BibRadz* 1.*Mach* 11/43; pewnoeby Cesarz y Papieź [...] wydawřzy Polaki ná mięšne iátki nie
wczás ná rátunek przybyli *StryjKron* 722, 732, 747; [*W.K.M.*] łolgowác niemáłř [...] łtáraniu/ [...] ážby [...] mógl łie przywróćić żádný pokóy wřzyłtkiému krzešćiáńřtwu: ižeby zá tym [...] koronie
twoiéy [...] rátunek mógl przybyć *OrzJan* 133; *SarnStat* 134.

»rychłó (*a. w rychle*), přędko (*a. na přędce*), wnet, zaraz przybyć« [*szyk zmienny*] (2:2:2:1): A
okołó krolá łpełná dwudzieřtu tyłięcy ludu niebyłó/ bo ielřcze byli Kárwaći ná ořtátek áni Słowacy
nie przyćiągnęli/ ktorzy w rychle potym przybyli. *BielKron* 306v; Gdyby łię gdzie zápáliłó/ ábo iáka
inřza przygodá przypádlá/ ći łtářzi z ludźmi łwemi niech wnet przybęđą [*adsunto*] *ModrzBaz* 84;

KochPs 121; *StryjKron* 672, 732; *ActReg* 27; bo y ná ten czás [cesarz turecki] prędko przybył był w rzeczy wálzýy Kró(lewskiej) M(iłości) [...] Wołochom ná pomoc. *OrzJan* 76.

»przybyć [komu] w towarzystwo« (1): przybył mu [Skanderbegowi] też w towarzýstwo Moizez Zyd krczony/ ná kthorym wielkie spráwy záležály. *BielKron* 243v.

c. *Zostać dowiezionym [komu] (1)* : Nálzy głodem łtrapieni mułieli wftępowác/ bo Turcy zálegli ná drogách wżędzie/ iż im żywność niemogła przybyć niłkąd. *BielKron* 309.

2. *Zdarzyć się, pojawić się, zaistnieć (6)* : Ietro dał rádę Moizezowi [...] / áby nie łam wżýłtkiego łądził: [...] Cokolwiek przybędzie wielkiego/ álbo cięfzkiego/ to niech odnołzą do ciebie: á łami niechay mnieyfe Cauły łądzą. *WujJud* 85v; *Oczko* 13, 18; Niełczęścié dobrowolné/ áli wnet przybędzie/ Które ná fię pociągiesz *GosłCast* 70.

przybyć komu (1): przybyłoć by [ruski narodie z unii Kościoła wschodniego z Rzymem] miłe a wełołe ferce dobrego łumnienia/ ktore záwżdy roztárgnione mieć mułisz. *SkarJedn* 365.

czego [w funkcji podmiotu] przybyło (1): Ali zá tym nie dłużoz/ niebo łie zácmiło/ Wielkich wiátrow z obłoki/ zárazem przybyło. *HistHel* C2v.

3. *Powiększyć, pomnożyć sobą coś, przyczynić sobą czegoś; accrescere JanStat (12)* :

a. *O obiektach, zjawiskach mierzalnych (11)* :

α. *O ilości, liczbie kogoś lub czegoś (6)* :

Przen [komu do czego] (1) : A iáko o [...] ludzie Rycerłkie iezdne/ [...] w oyczyźnie náłzey [...] nie trudno: ták y o piefze łácnoby było/ gdybychmy iedno chćieli [...]. Czegoby nam bárzo potrzebá/ boby nam práwie przybyła lewa ręká do práwey *VotSzl* C.

αα. *O ludziach (1)* :

przybyć komu za kogo [= jako kto] (1): Bo wtym niepokoiu Zmołkiewłkim przybili mu [Zygmuntowi Augustowi] zá nieprzyiaćioły. Duńłki/ y Szwetci Krołowie *BiałKaz* H4v.

ββ. *O dobrach materialnych (4)* : A to iest naydziwnieyła/ iż by nawięcey miał/ Iełcze nie znam żadnego/ áby ná tym przełtał. O tym záwżdy náłzá myłł/ áby co przybyło *RejWiz* 184v.

przybyć do czego (2): A pátrz bába zdechła iuż nápoły/ będzie [...] w gnoiu gdzye wrzełcząc ná mrozie żebráła/ áby iey co ielcze do oney máchárzyny przybyło. *RejZwierc* 66; *SarnStat* 255.

przybyć komu (3): *RejZwierc* 66; Nuz tez opatrzenie [...] iakiełzby nam przybyło z wżięcia páná ż [!] poiśrżodka łiebie *MycPrz* II B2; *SarnStat* 255.

β. *O ciężarze (3)* : Tocz ani Wagy ruffýło Iako by nicz nieprzibyło Prołto by garcz pierza włozłł *RejKup* aa8v.

Zwrot: »przybyć na wagę, na wadze« [szyk zmienny] (1:1): (nagł) Czart s Połsem kładą Xiáze nawage (–) [...] Połeł mowj Iż nicz nieprzibyło na Wadzę. *RejKup* bb2v, aa8v.

γ. *O powierzchni, terytorium [komu] (2)* : áby ták [...] [Turczyn] zá tą pomocą pánłtwa [niemieckiego] wálzýy kró(lewskiej) M(iłości) które mu przybędzie/ mógl tym łnádniéy woynę z Polłki podnieś *OrzJan* 82.

przybyć czym [= wraz z czym] (1): *ActReg* 98 cf *W przeciwstawieniu*.

W przeciwstawieniu: »ubýć ... przybyć« (1): O Sambor niemoia deliberatia cowám nim vbędzie, atu przybędzie iuż tam wń sami consideruyecie *ActReg* 98.

b. *O intensywności [do czego] (1)* : ále widzieć zábítą mátkę y zápaloną oyczyznę/ dopiéro do bólu piérwzégó/ więcéy bólu y żálu przybédzie. *OrzJan* 136.

4. *Powiększyć się, pomnożyć się, znaleźć się w większej ilości, rozmiarze, natężeniu [w tym: (ile) kogo, czego przybyło (32); bezpodmiotowo (18)] [niektóre użycia dotyczące ludzi, zwłaszcza wojska, zawierają dodatkowo elementy znacz. 1.] (55)* :

A. *O różnicy zauważalnej w czasie (54)* : y ón [*Skarga*] chwalić bédzie/ Ieśli w nas co poštěpków pobożnych przybédzie. *PudłFr* 17.

Fraza: »przybyło (a. przybédzie) więcéy [czego]« (2): *GórnDworz* Gg5v; Potem zá Iágiełá/ zá Kázimierzá fyná iego/ [...] przybyło go [*prawa pisanego*] trochę więcéy. *GórnRozm* E.

Szereg: »przybyć abo ubyć« (1): potrzebá mu [*dworzaninowi*] [...] baczenia: [...] co iefth mnieyżzego/ co wiefżzego/ w rzeczach tych ktorých przybyć/ ábo vbyć może *GórnDworz* I4.

a. *O obiektach i zjawiskach mierzalnych (32)* :

α. *O ilości, liczbie (26)* : Przyniešiono trzy iáiá ná Ńtoł vwárzone/ [...] Ten rzekł iż to vkażę/ iż tu iay Ńiedm bédzie/ V mnie dwie v ciebie dwie/ wey co ich przybédzie. *RejFig* Cc8v.

αα. *O ludziach (14)* : BIškup po grzywne kłiężey kazał kłáć od dzieci/ Aby Ńie wždy dowiedzyał/ co przybyło kmieci. *RejFig* A7; Bo gdyby to [*tj. Kozacy*] ofiádło y Ńławá Koronie/ Y ludziby przybyło wiele ku obronie. *RejZwierc* 247v, 186; *MycPrz* II Cv; czy nie włyżcy [*pisarze*] w lichfę do bogátfżych z rozumem dla chlebá? czy nie proŃzá ábj Mecenáłow przybyło? *GostGospSieb* +2v.

przybyło do kogo (1): Aták ktorzy przięli Ńłowá iego [*Jezusa*]/ okrczeni Ńá/ y przybyło do nich w on dzieñ ludzi około trzech tylięcy [*et appositae sunt ... animae circiter tria milia*]. *Leop Act* 2/41.

przybyć z czego [= z jakiego powodu] (1): ktorých iednák przyiaćiół liczbá niemáła przybyłá z tego [...] dobrégo y ŃczęŃliwego powodu rzeczy *OrzJan* 62.

przybyło komu (4): náŃzy/ gdy im Kozakow przybyło Mołkwy 5000. ná plácu położyli *StryjKron* 772. Cf »[kogo] przybyło wiele«.

Fraza: »[kogo, czego] przybyło (a. przybédzie) wiele (a. (daleko) więcéy), sowicie« [*w tym: komu (3)*] [*szyk zmienny*] (4:1): [*Tamerlan*] Kogo potkał tego brał/ á po drogach łupił. Ze mu potym łotroŃtwá ták wiele przybyło/ Ze zoŃtał Krolem Perłkim *RejZwierc* 33; Naprzod godnoŃciá Ńwá godni o ziemię vderzá/ potym niegodnych nam Ńowicie przybédzie *OrzRozm* O3; *MWilKHist* F; *GórnRozm* H2v; Aleby trzebá [...] wybráć/ ze dwudzieŃtu oŃiádłych kmieci iednego/ nie z łanow/ [...] y przybyłoby ich dáleko więcéy gdyby Ńię ták wypráwowáli. *VotSzl* Cv.

Szereg: »ubyło albo przybyło«: iuż to oni [*Wenecjanie*] wiedzá/ co w ktorým powiećie vbyło álbó przybyło ku boiowi ludu *OrzRozm* V3v.

ββ. *O dobrach materialnych (11)* :

przybédzie do czego (1): ByŃ miał lifty Papielkie y iego Sygnety/ Nie przybédzie Ńzelágá do twey czczey kálety. *Prot* Bv.

przybyło komu, czemu (7): *Diar* 77; *RejWiz* 91; przybédzie nam thyle intraty/ ile yey pirwey było. *GórnDworz* P3v; *StryjKron* 712; *PudłFr* 22; *WyprPl* C2v; (*nagł*) Henryk [*Walezy*]. (–) DOŃtátkiem zá tey przybyło ofoby, NáŃzey Koronie bogactw y ozdoby. *KlonKr* F3.

przybyć za czym [= *dzięki czemu*] (1): *ták rozumiał [kniaź Gliński] iż mu mocy nie mnieyfzey tudzielz fkarbow zá przybyćim Xięstwá Słuckiego/ Y Kopylńkiego przybyć miało StryjKron 712.*

przybyło skąd (2): *Diar 77; Vżrzyfz ná iákyey fławie twoy ftan záwždy będye [dzięki cnocie]/ Y pożytkow áni wzwiefz fkađci więc przybędye. RejWiz 91.*

W przeciwstawieniu: »przybyć ... ubyc« (1): *a IchM więszą część Korony opanowali, z ktorej by jako wiele Rzeczypospolitej przybyło ku obronie, tak by jeśliby się z nami społu bronić nie mieli, wiele ubyc musiało. Diar 77.*

Fraza: »wiele (a. więcej) przybyło (a. przybędye)« (3): *Diar 77; [papież Sykstus IV] przidał iefztze więcey odpuftow/ áby tym więcey przybyło pieniędzy. KrowObr 78v; MycPrz II D.*

Przen [komu] (1) :

Szereg: »ubycło abo przybyło« (1): *Nákoniec co dzień rozberay fumnienie twoie/ ábyś wiedział/ iáko pilny gofpodarz/ wielec vbyło/ ábo przybyło. LatHar 4.*

β. *O rozmiarze (1) :* *Kiedy fie opiyecie/ [kaftan] záwždy ciálfny będye/ A kiedy fráć poydziecie/ záwždy go przybędye. RejFig A3v.*

γ. *O wielkości terytorium (1) :* *z Xiążąt záś Mázowieckich máło godności y rozfzerzenia Kroleftwu Polfkiemu przybyć mu [Kazimierzowi Wielkiemu] fię zdáło StryjKron 427.*

δ. *O czasie (4) :*

przybędye do czego (1): *Siedmkroć dzieśięć włálfny kres ludzkiego żywota [...]. Do tego/ nád dwoię pięć/ iefli co przybędye/ To boleść/ á sídłá śmierć ftáwiájąca wfzędzie GrabowSet Ev.*

Frazy: »przybędye [komu] dni« (1): *BibRadz Prov 9/11 cf Szereg.*

»wiele [czego] przybyło (a. przybyć może)« [*w tym: komu (1)*] (2): *RejWiz 22; poki go poty go [życia]/ ábychmy w nim záwždy záchowáli poćiwe powinności fwoie/ [...] tedy go y wiele przybyć/ y wiele fie go nádftáwić może. RejZwierc 136v.*

Szereg: »przybędye [czego], przedłuży się [co]« (1): *Abowiem przez mię [Boga] przybędye tobie dni twoich/ á przedłużą fię látá żywotá twego [multiplicabuntur dies tui: et addentur tibi anni vitae]. BibRadz Prov 9/11.*

b. *O zjawiskach niemierzalnych: intensywności, natężeniu, sile (18) :* *iáko też záfię przybędye rofkofzy/ gdi małz przed kim rádoć fwą powiedzieć. GórnDworz Dd2v; Lecz fłowo y mądrość Boża wfzytká iefł záraz zupełna: nigdy iey nie przybywa áni przybyć może SkarKaz 485a.*

Z podmiotem w N (1): *Nic im [ziółom] mocy nie przydałz [...]. Iedno tę co im Pan dał/ ták iefzcze od wieku/ Infza iuż nie przybędye/ żadnemu człowieku RejZwierz 107v.*

przybyło (przybyła) komu (12): *Cocz to teraz wlażło w głowe Nawfífemes od mienił mowe I Barwyć na twarz przibyło RejKup v4; RejWiz 23; RejZwierz 107v; Sábinowie do Rzymu fie przeniefli [...]. Zá ktorą zgodą/ síłá możności/ áwładzey Rzymowi przybyło GórnDworz Z3, Fv; KlonKr B3v. Cf Frazy. [Cf też a.a.ββ. StryjKron 712.]*

przybyło z kogo [= *dzięki komu*] (1): *Cny Zemowicie nie máło ozdoby, Przybyło Lechom z twey męzney ofoby. KlonKr B3v.*

W przeciwstawieniach: »ginie, upadło ... przybyło« (2): Przybyło fercá niemáło białemu/ ale zás wiele vpádło czarnemu. *KochSz C*; Ná woyniem zdrowia doštał fławy/ y pokoju: Domá to wśyftko ginie/ co przybyło w boiu. *ZawJeft 21*.

Frazy: »[ile] serca przybyło (a. przybędzie)« [*w tym: komu* (3)] [*szyk zmienny*] (5): Przypádnáli teź trwogi/ [...] iuź [*przyjaciól*] rádá/ rozmowá/ pociechá wdzięczná/ żeć nápoły fercá przybędzie *RejZwierc 90v*; *KochSz C*; *ActReg 138*; Bo lud gdy cię [*tj. cesarza Rudolfa II, obrońcę chrześcijaństwa*] obaczy fercá mu przybędzie/ Zaczym fławá twa wielka po wźzem świecie będzie. *CzahTr F, F2v*.

»wiele (a. więcej) [*komu czego*] przybędzie (a. przybyło)« [*szyk zmienny*] (3): iź gdy by kto był oflepion na iedno oko [...] tedi w onym iednym przybędzie mu oftrofci wzroku więczy niżli kiedy w parzze [!] było. *GlabGad B4v*; azatym iakoby wiele nieprzyiacielowi serca przybyło zniezgody naszey łatwie W(asza) K(rolewska) M(iłość) [...] rozumiec mozesz *ActReg 138*; *CzahTr F2v*.

Szereg: »przybyć abo ubyc« [*szyk 2:1*] (3): iedno drugie [*tj. dobro i zło*] dla they przeciwności przyrodzoney wpiérác/ á krzepczyć muśi: á ilko vbywa/ ábo przybywa iednego/ tylko wnet muśi vbyć/ ábo przybyć drugiego *GórnDworz H8, I [2 r.]*.

B. *O różnicy w przestrzeni* (1) : Idź ná dól [*stawu*] z wagá/ á cóć niłkości przybędzie ták żebyś iuź nie mógl dośiác z wagá/ miéy przy łobie łokieć ná czwierci rozmierzóny *Strum C*.

5. *Polepszyć się, wyjść na korzyść* [*w tym: bezpodmiotowo lub z podmiotem uogólnionym* (10); *czego przybyło* (2); *komu, czemu* (11)] (12) : iedno moy pánie gdy będziefz raczył wezrzeć łáłkáwie ná mię [...] fnádnie mi wśyftkiego przybędzie. *RejPs 185*.

przybyło z czego (1): A czeżoż nam przybyło s tey mądrości iego. *RejWiz 139*.

przybyło od kogo (1): o inźzem [*książęciu piastowskim*] gadaimi/ fktorem bi wzdi co tak znedzonemu Panřtwu odtego zmarlego Krola przibelo *PaprUp B*.

przybyło czym [= *wskutek czego, dzięki czemu*] (3): Iáko mu [*papieżowi*] pierwřzą odmianą świeckich rządow nic nie vbyło/ ták mu wtorą nic nieprzybyło. *SkarJedn 206*; PRóżno mnie do dziewięci lat fwe fráłzki chowác/ Iáko xiąg mądrzy ludzie zwykli popráwowác: Bo tu moią pilnořcią iuź nic nieprzybędzie *KochFr 78*; Z Philemoná Plautus bierze, Cieklińkiemu w teyże mierze Dáie z fwego, y ták płáci Co wźiáł, á łam nic nie tráci. Y owřzem mu tym przybyło *CiekPotr*)?(3v).

przybędzie z kim, z czym [= *dzięki komu, czemu*] (2): Pátrzyże zálię cóć z Nádzieią przybędzie/ iź [...] cóć Wiára z Láłką ziedná/ to oná to w tobie zápieczętuie *RejZwierc 128v*; *PaprUp B*.

przybędzie skąd (1): Izali im [*katolikom*] řtąd co przybędzie/ iź ie řmrodliwym oleiem máżećie? *KrowObr 125v*.

W przeciwstawieniach: »ubyło (2), zeszło ... przybyło« (3): drudzi zas choc [...] wiedźieli dobrze/ że mu [*Franciszkowi Spierze*] nic na rozumie niezeszło/ ale řnác owřzem przybyło/ wřzakże [...] *MurzHist E*; *SkarJedn 206*; [*św. Paweł*] Twierdzi iź nie tylko nic nie vbyło Ewángeliey przez więzienie iego/ ále owřzem przybyło. *WujNT 682*.

Fraza: »[czemu] wiele by przybyło« (1): Ktoremu [*żołnierskiemu ćwiczeniu*] záprawdě wieleby przybyło [*Cui haud dubie multum accederet*]/ kiedyby ludzie młodzi [...] ku wřzelákiey řie chypkości ćwiczyli *ModrzBaz 110v*.

6. Prawdopodobnie: przebyć, przejść na drugą stronę (1) : A iŕz [św. Austreberta] przez moŕt ieden vrzeki Kwancyey przybyć miála: gdy ná to mieyŕce przyŕzła/ vyrzy á ono rzeká wezbrála *SkarŻyw* 192.

Synonimy: 1. przyjechać, przyŕć; 2. nastać, pojawić się, pokazać się; 3. przyczynić, przydać, przymnożyć; 4. pomnożyć się, przyroŕć; β. rozszerzyć się; 5. polepszyć się, poprawić się.

Formacje współrdzenne cf 1. BYĆ.

Cf PRZYBYCIE, PRZYBYŁY, PRZYBYTY

LWil